Syyttäjälaitos **30.8.2024** SY/1900/2024

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lav@eduskunta.fi

Asiakirjan otsikko, 30.8.2024, SY/1900/2024

Viite: HE 64/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 2 c luvun 5 §:n ja henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Syyttäjälaitos pitää perusteltuna sitä, että ainoastaan ensimmäistä kertaa vankeusrangaistusta suorittava vanki voi päästä ehdonalaiseen vapauteen suoritettuaan lyhyemmän määräosan rangaistuksestaan. Ehdotuksen mukaan rikoksenuusija sovittaa rangaistuksestaan vankilassa pääsäännön mukaisen kaksi kolmasosan (aikuiset) tai puolet (nuoret) ilman ensikertalaisuusvähennystä riippumatta siitä, kuinka pitkän ajan hän on ollut rikoksettomana ensimmäisen vankeusrangaistuksensa vankilassa suoritettuaan. Vaikka ehdotettu muutos merkitsee rangaistusjärjestelmän ankaroitumista rikoksenuusijoiden kohdalla, sitä voidaan kuitenkin pitää oikeudenmukaisena ja myös kansainvälistä käytäntöä vastaavana.

Edellinen ehdonalaista vapauttamista ja ns. ensikertalaisuuden palauttamista koskeva lainmuutos tehtiin vuonna 2019 (521/2019). Tuolloin vangin ensikertalaisuuden palauttamista koskeva määräaika muutettiin muiden kuin alle 21-vuotiana rikoksensa tehneiden osalta kolmesta vuodesta viiteen vuoteen. Lainvalmistelun yhteydessä silloinen Valtakunnansyyttäjänvirasto piti perustelluimpana nyt ehdotettavaa vaihtoehtoa, jonka mukaan ensikertalaisuusstatuksen saisivat hyväkseen vain tosiasiassa ensimmäisen kerran ehdottomaan vankeuteen tuomitut. Lainvalmistelun taustalla oli tuolloinkin hallitusohjelman kirjaus. Lainvalmistelun yhteydessä tehdyssä kansainvälisessä vertailussa havaittiin, että yhdeksässä verrokkimaassa ei missään muussa ollut vastaavanlaista järjestelmää kuin Suomessa, jossa tietyn rikoksettoman ajan jälkeen vankeinhoidollinen ensikertalaisuus palautui automaattisesti eikä antanut

mahdollisuutta arvioida rikoksen uusimisen todennäköisyyttä. Järjestelmään kohdistui jo tuolloin kritiikkiä erityisesti vakavia rikoksia tekevien rikoksenuusijoiden tapauksissa. Kansalaisten käsityksen mukaan voimassa ollut seuraamusjärjestelmä ei ollut uskottava eikä oikeudenmukainen.

Nyt käsillä olevan muutosehdotuksen taustalla ovat samantyyppiset argumentit kuin edellisenkin lainvalmistelun yhteydessä lausuntokierroksella nostettiin esille. Ehdotusta perustellaan järjestelmän selkeyden, ymmärrettävyyden ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, sillä rikosoikeudellisen järjestelmän lähtökohtana on rangaistusten asteittainen ankaroituminen. Myöskään kansainvälisen selvityksen verrokkimaiden lainsäädäntöjä ei ole ensikertalaisuuden palautumisen suhteen muutettu eli Suomen nykyinen järjestelmä poikkeaa niistä edelleen.

Ari-Pekka Koivisto

Valtakunnansyyttäjä

Leena Metsäpelto

Valtionsyyttäjä

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Leena Metsäpelto
Valtionsyyttäjä
Syyttäjälaitos
leena.metsapelto@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Ari-Pekka Koivisto
Valtakunnansyyttäjä
Syyttäjälaitos
ari-pekka.koivisto@oikeus.fi